

Wnioski i postulaty sformułowane podczas Zjazdu Inwentaryzatorów Polskich Muzeów w dniach 4-5 listopada 2015 r.:

W odniesieniu do Ustawy o muzeach z dnia 21 listopada 1996 (Dz.U. 1997 nr 5 poz. 24):

1/ w odniesieniu do art. 23 ustawy konieczne wydaje się uregulowanie zasad zbywania obiektów muzealnych nie wpisanych do inwentarza muzealiów, takich jak: kopie, duplikaty, przedmioty współczesne, które nie mają znaczenia historycznego oraz obiekty nie kwalifikujące się do kolekcji. Muzea posiadają w swoich zbiorach nadmiar przedmiotów bez istotnej wartości muzealnej i artystycznej, zalegających przestrzenie magazynowe. Przedmioty te, zidentyfikowane wydzielone np. w drodze okresowych przeglądów kolekcji, można byłoby zbywać, np. w formie oferty publicznej, a uzyskane środki przeznaczać na zakupy faktycznie wzbogacające zbiory.

2/ w związku z art. 24 ustawy doprecyzowania wymaga zapis dotyczący „błędu w zapisie” i skreślenia z inwentarza, który brzmi:

1. *Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, na wniosek dyrektora Muzeum państwowego lub samorządowego, wydaje pozwolenie na skreślenie z inwentarza, w razie zmiany statusu prawnego muzealium lub błędu w zapisie inwentarzowym.*
2. *W razie stwierdzenia błędów w zapisie inwentarzowym, skreślenie może być nakazane decyzją Ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, po uzgodnieniu z Radą do spraw Muzeów.*

Wydaje się, że zawarte w przepisie określenie: „błąd w zapisie inwentarzowym” dotyczy przypadków, kiedy wpis do inwentarza był niezasadny, niezgodny z prawem, a mimo to nastąpił. Jednak uważamy, że zapis jest bardzo nieprecyzyjny, z doświadczenia wiemy, że jest on bardzo szeroko interpretowany, np. jako

a/ pomyłka pisarska, np. wpisanie w rubryce „twórca”: Matejko zamiast Mehoffer, lub źle zapisane datowanie, wartość.

b/ podwójny zapis w tej samej księdze inwentarzowej, czyli pomyłkowe wpisanie jeszcze raz obiektu pod nowym numerem, który de facto jest jeden, został oznakowany i funkcjonuje pod pierwszym numerem.

c/ wpisanie początkowo zabytku np. akwareli do inwentarza działu rysunku, po czym decyzją kustoszy po przeprowadzeniu badań, wykreślenie z tego inwentarza i przepisanie do inwentarza działu malarstwa, czyli przeprowadzenie reinwentaryzacji w ramach działów muzeum.

Nie jest jasne, czy w tych wszystkich przypadkach konieczność dokonania skreślenia w inwentarzu, patrz korekty błędnego zapisu, jest równoznaczne ze skreśleniem obiektu z inwentarza i każdorazowo wymaga zwrócenia się do Ministra, czy też dokonanie tych korekt/skreśleń leży w kompetencjach dyrektora lub osoby przez niego upoważnionej?

Nie jest jednoznaczne również, kiedy mamy do czynienia z „błędami w zapisie” inwentarzowym, które wymagają decyzji Ministra i opinii Rady ds. Muzeów prowadzącymi do skreślenia z inwentarza.

Jak wynika z ustawy o muzeach i *Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz.U. 2004 nr 202 poz. 2073)* skreślenie z inwentarza, czyli z ewidencji muzeum może nastąpić tylko na podstawie czterech przesłanek: zmiany statusu prawnego muzealium, błędu w zapisie, zaginięcia i zniszczenia. Uważamy, że dla jasności wszystkie te cztery przypadki powinny być uwzględnione w tekście ustawy i doprecyzowane w załączonym do ustawy rozporządzeniu o ewidencjonowaniu zbiorów. Wobec powyższego proponujemy rozważenie wprowadzenia następującego zapisu:

W razie stwierdzenia błędów prawnych w zapisie inwentarzowym lub zmiany statusu prawnego muzealium, a także w przypadkach zaginięcia lub całkowitego zniszczenia obiektu, skreślenie z ewidencji muzealiów/zbiorów muzealnych może być nakazane decyzją Ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, po uzgodnieniu z Radą do spraw Muzeów.

W innych przypadkach błędnego zapisu o skreśleniu decyduje dyrektor Muzeum.

3/ Dodatkowo prosimy o informację, jak należy postępować w sytuacji, kiedy podstawowe dane zabytku włączonego do zbiorów muzeum wpisane do inwentarza w momencie pozyskania zabytku ulegną zmianie w toku badań naukowych i zostaną opublikowane w np. katalogu zbiorów muzealnych. Czy należy wprowadzić te korektę do książki inwentarzowej, a jeśli tak, to w jaki sposób? Zaznaczamy, że zmiana danych może dotyczyć wielu zabytków.

4/ Wydaje się konieczne wykonanie analizy prawnej dotyczącej pojęcia „przekaz” stosowanego w nomenklaturze MKiDN. Zgodnie z definicją tego określenia w sensie prawnym, przekaz – konstrukcja prawna, polegająca na uproszczeniu stosunków między trzema kontrahentami przez ominięcie jednego z nich i spełnienie świadczenia do rąk trzeciego ze zwolnieniem pozostałych. Zgodnie z art. 921[1] k.c., kto przekazuje drugiemu (odbiorcy przekazu) świadczenie osoby trzeciej (przekazanego), upoważnia tym samym odbiorcę przekazu do przyjęcia, a przekazanego do spełnienia świadczenia na rachunek przekazującego.

Powołując się na tę definicję prawnicy doradzający muzeom twierdzą, że za każdym razem przyjmując tzw. „przekaz” mamy do czynienia z darem, który powinien być uregulowany stosowną umową darowizny. Czy zatem przekaz, to po prostu dar? Nie jest jasne, jak muzea mają traktować tzw. „przekaz” monet, które są corocznie przekazywane muzeom przez Narodowy Bank Polski (bez stosownej umowy, jako podstawy nabycia), a ewidencjonowane są w dwojaki sposób jako „dar” bądź właśnie „przekaz”;

- W odniesieniu do ustawy z 18 października 2006 r. o likwidacji niepodjętych depozytów (Dz.U. 2006 nr 208 poz. 1537):

Należy ułatwić możliwość przejęcia przez muzeum na własność niepodjętego od lat prywatnego depozytu. Obecnie zgodnie z art.2 pkt.3 procedura likwidacji ma na celu przeniesienie praw do niepodjętego depozytu na rzecz Skarbu Państwa. **Przejęcie przez muzeum obiektów, które jako jego depozyty, uległy już likwidacji tj. przeszły na własność Skarbu Państwa, nie jest uregulowane ustawą.** Muzeum może jedynie zawnieść o przekazanie mu na własność takiego przedmiotu, nie posiada jednak pewności czy wniosek ten zostanie rozpatrzony pozytywnie. Zdarza się, że niepodjęte depozyty stanowią ważny element kolekcji muzealnych, a niepewność co do losu zlikwidowanych depozytów powstrzymuje muzea przed rozpoczęciem procedury. Wnioskujemy, aby ustawa przewidywała możliwość przejęcia przez muzea na własność tych zlikwidowanych depozytów, które stanowią istotne uzupełnienie zbiorów danego muzeum.

Proponujemy dodanie następującego zapisu: **Depozyty, które uległy likwidacji a pochodzą z muzeum, stają się własnością muzeum, w którym były przechowywane, na jego pisemny wniosek, w przypadku gdy stanowią one istotne uzupełnienie zbiorów tego muzeum.**

W odniesieniu do projektu Ustawy o narodowych dobrach kultury, art. 14:

Konieczne jest wypracowanie reguł procesu zwrotu muzeom przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego odzyskanych muzealiów będących stratami wojennymi, dziełami

utraconymi lub nielegalnie wywiezionymi za granicę, wpisanych do inwentarza własnościowego danego muzeum. **Obecnie są one przekazywane do muzeum, jako depozyt Skarbu Państwa, a nie jako zwrot utraconej własności zarejestrowanej w inwentarzu własnościowym danego muzeum.** W związku z tym odzyskane muzealia są rejestrowane w inwentarzu depozytów, a w inwentarzu własnościowym widnieją nadal jako np. strata wojenna;

- W odniesieniu do Ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustaw regulujących warunki dostępu do wykonywania niektórych zawodów tzw. „deregulacyjnej” (Dz.U. 2015 poz. 1505):

1/ W rozdziale. 4a dot. ochrony prawnej rzeczy ruchomych o wartości historycznej, artystycznej lub naukowej wypożyczonych z zagranicy na wystawę czasową organizowaną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej koniecznym jest wskazanie **w jakich okolicznościach ochrona prawna rzeczy ruchomej wwiezionej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej traci moc.** Sprawa ta jest bardzo istotna w sytuacji sprowadzenia zabytku z zagranicy na wystawę czasową, zwłaszcza z krajów należących do dawnego bloku wschodniego. Do jakiego momentu będzie on rzeczywiście objęty immunitetem o nienaruszalności.

2/ za bezwzględnie konieczne uważamy poszerzenie ustawowej grupy muzealników o inwentaryzatorów zbiorów (w większości historyków sztuki), w praktyce realizujących podstawowe funkcje i zadania muzeów. Ustawowy katalog pracowników tworzących zawodową grupę muzealników sporządzony został w oparciu o zbyt wąskie kryteria zawodowe i bez uwzględnienia innych kwalifikacji niezbędnych w zakresie administrowania i zarządzania zbiorami, tj. kwalifikacji w zakresie prawnej, organizacyjno – zarządczej i logistycznej obsługi zbiorów muzealnych. Wyróżnienie inwentaryzatorów w ustawowej grupie muzealników umożliwi włączenie do niej pracowników faktycznie zarządzających muzealiami w procesach akcesji, ewidencjonowania, przechowywania i ruchu muzealiów.

Przedstawione tu spostrzeżenia są wynikiem dyskusji na Zjeździe, widzimy jednak konieczność dokonania zmian w *Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz.U. 2004 nr 202 poz. 2073)* oraz w *Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 15 maja 2008 r. w sprawie warunków, sposobu i trybu przenoszenia muzealiów (Dz. U. 2008 nr 91 poz. 569)*. Zmiany powinny dotyczyć doprecyzowania niektórych zapisów lub ich rozszerzenia, tak aby uwzględniały stosowaną w większości muzeów praktykę oraz prowadzenie przez większość muzeów baz i inwentarzy elektronicznych. W związku z powyższymi uwagami PSIM deklaruje gotowość wzięcia udziału w pracach nad przygotowaniem odpowiednich zmian i nowelizacji.

Natalia Ładyka

Prezes

Polskiego Stowarzyszenia
Inwentaryzatorów Muzealnych

Do wiadomości: 1. Pan Jarosław Sellin – Sekretarz Stanu
2. Pan dr hab. Piotr Majewski-Dyrektor NIMOZ